

Zondag 30 januari 2022 vanuit de Bergkerk te Den Haag

Voorganger: ds. Martine Nijveld

Woord vooraf bij de lezingen

Vandaag twee lezingen: uit het evangelie naar Lucas een roepingsverhaal, Levi, een tollenaar, geroepen tot volgen en omkeer en verandering.

En ook weer een psalm vandaag: psalm 4.

We doen een kleine psalmenserie: psalm 3 klonk op zondag 9 januari, volgende week zondag klinkt psalm 5, vandaag de 4^e psalm uit dat boek vol liederen van en voor mensen als wij.

Lezing: Lucas 5:27-32 (NBV21)

Lezing: psalm 4 (NBV21)

Preek:

Gemeente van Jezus Christus, lieve mensen thuis en in de kerk,

wie is eigenlijk die IK in de psalm?

Die IK die roept, bidt, klaagt, schreeuwt?

Een psalm van David staat erboven.

Zoals boven zoveel psalmen.

Sowieso boven de psalmen 3 t/m 41.

David stond te boek als

dichter, maar wat echt op hem teruggaat

is niet vast te stellen.

Er was ook een tijd

dat men een relatie legde

tussen het IK van de psalmen en Christus.

We zien de weg die Jezus gaat

in de psalmen verwoord,

door het dal van de dood naar het leven, van kyrie naar gloria.

En zo leenden evangelisten woorden en

beelden uit de psalmen

om het verhaal van Jezus te vertellen.

Maar dat IK uit de psalmen

heeft nog veel meer

ruimte in zich.

In de afgelopen weken

hoorden we de verhalen over misstanden

in het programma The Voice.

De beschuldigingen van misbruik,

grensoverschrijdend gedrag,

verkrachting,

ongewenste aanrakingen,

machtsmisbruik.

Je zult het maar meegemaakt hebben,

en zoveel meisjes en vrouwen maken het mee,

en dan zit je ineens middenin

die psalm,

ben jij die IK:

Geef mij ruimte als ik belaagd word,
wees genadig, hoor mijn gebed.

Je zou maar één van de mensen zijn,
die op de 'zwarte lijst' van de belastingdienst werden gezet,
die lijst waardoor duizenden mensen in financiële problemen kwamen,
vastliepen, psychische en materiële nood, ontwrichting.
Dan zul je de IK uit de psalm
als jouw IK herkennen,
in de woorden:

Machtigen, hoe lang nog maakt u mij te schande,
is de schijn u lief, de leugen uw leidraad?

U – jij
kunt de IK van de psalm zijn,
als je vastzit, als het leven tegenzit,
een groot verdriet, en je zegt en zingt het mee met de psalm:
Antwoord mij als ik roep.

Die IK biedt ruimte aan ons allemaal,
op moeilijke momenten in ons leven,
om ons te uiten en ook om je in te leven en mee te leven
met wie zich in zwaar weer
bevindt.

Hoelang nog,
zingt de psalm,
hoelang nog,
want je geduld raakt op,
je veerkracht lijkt verdwenen,
je vertrouwen weg,
en dan is het IK ook het WIJ van de Groningers,
en van zoveel mensen in nood wereldwijd.

(...)

Behalve een noodkreet
is de psalm
ook een oproep tot omkeer.
Aan de samenleving, zou je kunnen zeggen.
Aan elk samenleven van mensen:
om het anders te doen,
om het anders te organiseren:
keer je af van het kwaad,
bezin je,
breng de *juiste* offers...
Oprecht, rechtvaardig, eerlijk, fair...

En die oproep tot omkeer
brengt ons bij het evangelieverhaal.
Bij een tollenaar, iemand die tol vraagt, teveel vraagt,
een deel voor de Romeinen, een deel voor zichzelf, in eigen zak.
Levi is zijn naam en dat maakt zijn gedrag extra
aanstootgevend, want de afstammelingen van Levi (één van de zonen
van Jacob, één van de stammen van Israël) zijn juist bezitloos,

voorbeeldig, geroepen tot dienst in de tempel,
levend van goede gaven van anderen.
Een dienaar van God,
een dienaar van het volk.

En Jezus zegt 'Volg mij' tegen hem.
En dat is genoeg.
Alsof hij maar één zetje nodig had,
alsof hij al vol verlangen zat naar een ander leven,
alsof dit hem geen tevredenheid schonk.

En hij laat alles achter.
Hij zat bij zijn tolhuis: een gezeten man.
Hij staat op. Hij gaat achter Jezus aan: hij komt in beweging.
Hij geeft zijn gezeten positie op.
Een heroriëntatie.
Een breuk tussen wat was en wat kan.
Hij staat op tot een nieuwe
levenswijze.
En in die nieuwe levenswijze
staat het woord 'maaltijd' centraal.
Maaltijd is sowieso een kernwoord in het evangelie naar Lucas.
Jezus gaat er van maaltijd naar maaltijd.
Richt maaltijden aan.
Is een graag geziene, vrolijke, kritische gast aan tafel.

Het antwoord van Levi
op de roep van
Jezus
is een maaltijd.
Zijn reactie op de roep is:
aan tafel!

Daarbij gebruikt de evangelist Lucas
een mooi en plechtig woord,
dat je ook zou kunnen vertalen met 'ontvangst' of 'banket'.
Levi richt een feestmaal aan,
geen een-tweetje met Jezus, maar
feestelijk in het groot,
een maaltijd waar velen
welkom zijn.
Andere tollenaars en nog weer anderen,
bestempeld als zondaars,
etiket geplakt,
en dus levert het gemopper op,
van de gezeten burgers: 'dit is niet zoals het hoort,
dit doe je niet, met die mensen ga je niet om, daar blijf je ver van,
want waar je mee omgaat, daar wordt je mee besmet'.
Ze mopperen, ze morren.
En dat legt weer een lijntje naar de verhalen uit
het boek Exodus, waar het volk moppert:

'murmureert' staat er dan
zo mooi in oudere bijbelvertalingen,
je hoort er het mopperende gemompel (murmurmur) in.
Mopperen, misschien wel net zo besmettelijk als de omikronvariant.
Voordat je weet steekt het je aan, ga je erin mee.
Laat je je meeslepen.
En verziekt de sfeer en verziekt de samenleving.

Maar in die mopperende sfeer doet Jezus een statement,
een principe-uitspraak,
een oproep om je mee te laten nemen
door een ander geluid:
ik ben niet gekomen voor de rechtvaardigen,
die redden zichzelf prima,
ik ben gekomen voor zondaars, voor wie het niet redden,
voor wie vastlopen en vastgelopen zijn.
Een dokter is er voor wie ziek zijn.
Gooi het roer om!
(...)
Zowel in de psalm
als in het evangelieverhaal
speelt het woord huis een grote rol.

Het huis van Levi
wordt een plek van vriendschap
en verbondenheid,
van gastvrijheid, van ruime harten
en open handen.
Van barmhartigheid en compassie.
Van delen en samen.

Psalm 4 eindigt ermee:
U, HEER, laat mij wonen in een vertrouwd en veilig huis.

Een beeld waar je je als kerk en samenleving aan kunt spiegelen.

Zijn wij een veilig huis?
Hoe gaan we om met onze positie,
met macht en kwetsbaarheid,
met afhankelijkheid,
is er een sfeer waarin mensen durven zeggen
wat ze op hun hart hebben,
wat ze in hun leven hebben meegemaakt?

Psalm 4 heeft in de traditie
een plek gekregen in het avondgebed
van kloosters en abdijen.

Ik kan gaan slapen zonder zorgen,
want slapend kom ik bij
U thuis.

Zo zegt de berijmde versie
in ons liedboek het.

Een tekst die je soms ook
boven rouwadvertenties ziet staan.
Een vertrouwen dat je
iedereen gunt
aan de avond van de dag
en aan de avond van het leven.

(...)

Nog even naar Levi.
Zijn keus was een radicale keus.
Hij laat alles achter, zo lezen we.
Alles als:
zijn tolhuis, zijn baan, zijn oude leven, zijn rijkdom,
en ook zijn egocentrisme, zijn alles naar zich toe halen, graaien en grijpen,
heel zijn ik-gerichte bestaan.
Soms moet alles op de kop.

Deze week stond in Trouw een verslag van een groot onderzoek
in de Rooms-Katholieke Kerk, met een oproep tot een algehele reorganisatie,
in denken en doen en manier van kerkzijn,
in omgaan met elkaar, met stenen en met mensen.
Maar ook onze kerk staat voor grote vragen.
Vandaag zouden we eigenlijk
een gemeentevergadering hebben,
over hoe we ervoor staan, als gemeente,
allereerst ook financieel,
al is er natuurlijk nog veel meer te zeggen
en te bespreken.
De gemeentevergadering
kon (nog) niet doorgaan,
maar de vraag staat:
waar gaat het om?

Levi kiest voor de grondwet van het Koninkrijk van God.
Hij kiest voor de maaltijd.
Als kern van de missie van Jezus.
De maaltijd,
niet als een onderonsje, maar als
helende gemeenschap, plek van zien en gezien worden,
van grenzen die doorbroken worden,
een plek van openheid,
een plek waar mensen veilig zijn,
van omzien naar elkaar,
vanuit het weten en vertrouwen dat God ons ziet.
De Eeuwige die niets liever wil
dan dat mensen wonen
kunnen
in een veilig huis.
Halleluja.
Amen.